

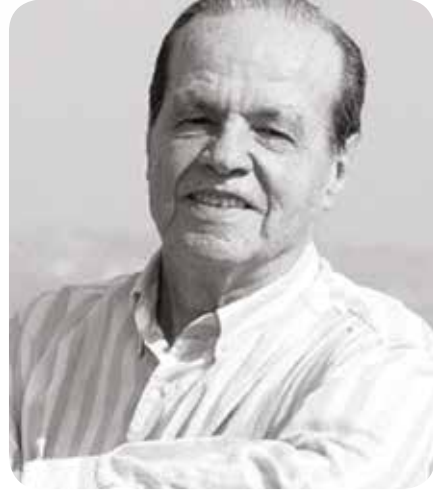
AHMET REFİK ERDURAN

Nail TAN

AYK Atatürk Kültür Merkezi Şeref Üyesi, oyun yazarı ve gazeteci Ahmet Refik Erduran 7 Ocak 2017 Cumartesi günü Edirne'de tedavi gördüğü Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde hayata veda etti. Cenazesi İstanbul'a getirilerek 9 Ocak 2017 Pazartesi günü Zincirlikuyu Camisi'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Erduran, 13 Şubat 1928 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası Av. Hüsamettin Bey, annesi ise Ahmet Midhat Efendi'nin akrabası Refika Hanım'dır. Soy, Karamanoğulları Beylerine dayanmaktadır.

Nişantaşı Nilüfer Hatun İlkokulu (1939) ve Robert Kolejde (1947) ilk ve ortaöğrenimini tamamladı. ABD Cornell Üniversitesinde tiyatro tarihi ve dramatik edebiyat üzerinde yükseköğrenim gördü (1949). Kore Savaşı'na gönüllü olarak katılıp yedek subay tercüman olarak vatan hizmetini yerine getirdi (1951-1953). Kore dönüşü İstanbul'da Haldun Sel ve Ertem Eğilmez'le Çağlayan Yayınevini kurdu (1953). Yayımladıkları cep kitaplarıyla geniş okuyucu kitlesine ulaştılar (1953-1956). Bu sırada siyasi mizah dergisi *Tefi* 52 sayı çıkardı (1954-1955). Muhsin Ertuğrul'un isteği üzerine, Ankara'ya oyun yazarlığı dersleri vermek için gelen ABD'li yönetmen Kenneth Mcgowan'a asistanlık yaptı. Bu eğitimin sonucu ilk profesyonel oyunu *Delî*'yi yazdı (1957). ABD Iowa Üni-

versitesinden gelen daveti değerlendirip Uluslararası Yazarlar Atölyesi'nin çalışmalarına katıldı (1968). Yazarlık bilgisini geliştirdi. Söz konusu eğitimin ardından California'da yedi, Kıbrıs'ta da altı yıl yaşadı. Bu süre zarfında *Akis* dergisi ile *Milliyet* (1965-1981) ve *Güneş* (1981-1984) gazetelerinde köşe yazarı, tiyatro eleştirileri yazdı. *Meydan*, *Sabah* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde de bir süre yazıları yayımlandı. 1995'te Bosna'ya giderek Kara Kuğular adlı gönüllü birliğine katıldı. Yakın dönemde, İstanbul ve GİRNE'de yazarlık çalışmalarını sürdürmekteydi.

Oyun yazmaya Robert Koleji yıllarında başladı. *Kahraman* adlı oyunu Robert Kolejde sahnelendi(1948). Bu ilginin sonucu yükseköğrenimini tiyatro dalında yaptı. Tiyatro eleştirileri ve mizahi hikâyelerle yazarlığı başladı.

Dolmuş ve *Akbaba* adlı mizah dergilerindeki yazılarıyla adını duyurdu. Ankara'daki oyun yazarlığı asistanlığının ardından peş peşe oyunlarını kaleme aldı. Daha çok mizahi ve vodvil türünde oyunlar yazdığı görüldü. Refik Erduran imzasıyla yazdığı *Deli* (1957), *Bir Kilo Namus* (1958) ve *Cengiz Han'ın Bisikleti* (1959) oyunları büyük ün yaptı. Oyunları, başta DT, İŞT olmak üzere birçok resmî ve özel tiyatro kuruluşunca sahneye konuldu. Film ve TV yönetmenliğine yöneldi: *Önce Canan* (13 bölüm, 1988), *Metamorfoz* (1990), *Karayar Köprüsü* (1995) ve *Hızır Bey* (6 bölüm, 1993) adlı eserleri TV filmi, dizisi olarak yayımlandı; büyük ilgi gördü. *Moon in Scorpio* adlı senaryosu ABD'de filme çekildi (1985). 2000'li yıllarda roman yazmaya ağırlık verdi.

DT Edebî Kurul Başkanlığı, UNESCO ITI (Uluslararası Tiyatro Enstitüsü) Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği ve Türkiye Şubesi Başkanlığı (1986'dan bu yana) ve ITI Uluslararası Yazarlar Komitesi Başkanlığı (1989) görevlerinde bulundu. Aldığı ödüller içinde en önemlileri şunlardır:

1985 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti En Başarılı Köşe Yazarı Ödülü

1986 *Tamirci* ile Lions En İyi Oyun Yazarı Ödülü

1986 *Nokta* dergisi *Doruktakiler* Ödülü

1991 Kültür Bakanlığı En Başarılı Oyun Yazarı Ödülü

1993 *Halay* ile Kültür Bakanlığı Oyun Yarışması Ödülü

1994 *Hızır Bey* ile Kültür Bakanlığı TV Dizisi Senaryosu Yarışması Ödülü

1995 *Ramiz ile Jülide* dolayısıyla Yunus Emre Yarışma Büyük Ödülü

1995 *Kara Kuğular* yazı dizisiyle Türkiye Yazarlar Birliği Basın Dizi Yazı Ödülü

1996 *Eşekdağ'ın Sevdalı* ile Atatürk Kültür Merkezi Ödülü

1997 *Seher Vakti* ile Yunus Emre Yarışması Başarı Ödülü

1997 *Yelpaze* ile Atatürk Kültür Merkezi TV Oyunu Yarışması Ödülü

Ödenekli ve ödeneksiz tiyatrolarda çoğu sahneye konulmuş otuz aşkın oyunundan yazılış/ilk temsil yıllarına göre şöyle sıralanabilir: *Kahraman* (1948), *Deli* (1957), *Bir Kilo Namus* (1958), *Cengiz Han'ın Bisikleti* (1959), *İp Oyunu* (1959), *Karayar Köprüsü* (1959), *İkinci Baskı* (1960), *Büyük Jüstinyen* (1961), *Sahib* (1962), *Aman Avcı* (1962), *Ayı Masalı* (1962), *Direkler Arası Kanto* (1965), *Uçurtmanın Zinciri* (1965), *Kartal Tekmesi* (1966), *Kelepçe* (1967), *Turp Suyu* (1969), *Merdiven Konçertosu* (1970), *Azrail'in Eceli* (1971), *Canavar Cafer* (1978), *Efendimiz Efendimiz* (1980), *Müjde'nin Mustusu* (1984), *Bunu Yapan İki Kişi* (1985), *Tamirci* (1991), *Ramiz ile Jülide* (1995), *Eşekdağ'ın Sevdalı* (1996), *All the Perfumes* (1996), *Açıl Susam Açıl/Açıl Kafam Açıl* (1997), *Halay* (1997), *Seher Vakti* (1997), *Yelpaze* (1997), *Yemenimin Uçları* (1998), *Bordello* (1999), *Bağış* (Tülay Erduran'la, 2003), *Vahşi Dağcı* (2003), *El Ele* (2003).

Yayımlanmış eserleri ise tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyledir:

Oyun: *İki Kısa Oyun/İp Oyunu, Korkunçlar* (1957), *Karayar Köprüsü* (1958), *Ayı Masalı* (1963), *Cengiz Han'ın Bisikleti* (1979), *Bunu Yapan İki Kişi* (Tülay Güngör'le, 1986), *Tamirci* (1993), *Seher Vakti* (1998), *Yemenimin Uçları* (1999), *Bordello* (1999), *Dağı*

Delen Öğretmen (Tülay Güngör'le, 2001), *Bahçemdeki Ayı* (2002), *Sekiz Oyun/Seher Vakti, El Ele, Ramiz ile Jülide, Bahçemdeki Ayı, Neriman'ın Kılıcı, Ödül, Bordello, Halay* (2003), *Vahşi Dağcı* (2003), *Deli* (2003), *Açıl Susam Açıl/Açıl Kafam Açıl* (2003), *Bağış* (Tülay Erduran'la, 2003), *Sahib, Merdiven Konçertosu, Azrail'in Eceli, Müjde'nin Muştusu, Halay* (2003).

Roman: *Yağmur Duası* (1954), *Domuz* (2003), *Neşe'nin Şarkıları* (2004), *Er Oyunu* (2004), *Kavşak/Dünyayı Kadınlar Kurtaracak* (2004), *Sabiha* (2004).

Anı/Hatıra: *Gülerek* (1987), *İblisler, Azizler, Kadımlar* (2005).

Deneme: *Jetonlar Düştükçe* (2007).

Söyleşi/Röportaj: *Bosnalı Samuraylar* (1997), *Tiyatro Açılımı* (2011).

Çeviri: *Fehim Pasha's Mansion* (T. Özakmandan, 2003).

Senaryo: *Metamorfoz* (1998). Ayrıca yayımlanmamış ancak çoğu filme alınmış *Gün Doğarken* (1955), *Moon in Scorpio* (1985), *An Excellent Price* (1988), *Önce Canan* (1988), *Karayar Köprüsü* (1991) ve *Hızır Bey* (1993) adlı senaryoları vardır.

İngilizce ve Fransızca biliyordu.

Dört defa evlendi. Melda Kalyoncu, Leyla Umar, Sevim Tülay Güngör ve Pınar Duygu'dan oğulları Murat, Ferhat, Kerem ve kızı İpek bulunmaktadır. İlk eşi şair Nazım Hikmet'in üvey kız kardeşiydi. Nazım Hikmet'in yurt dışına kaçırılışında (1951) en önemli rolü Erduran üstlenmişti.

Refik Erduran; oyun yazarlığı başta olmak üzere roman, deneme, anı, söyleşi türlerinde eser vererek, sinema ve TV filmi senaryosu yazıp yöneterek edebiyatımıza, sanat dünyamıza önemli hizmetlerde bulunup aramızdan ayrıldı. Ruhu şad olsun!

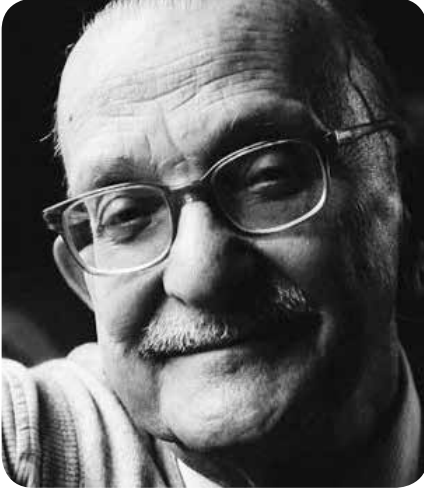

PROF. DR. MEHMET ORHAN OKAY

TDK Kamu Bilim Kurulu üç dönem bilim kurulu üyesi (1983-2001) ve dernek dönemi üyesi (1955-1966: 765), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Orhan Okay; 13 Ocak 2017 Cuma günü İstanbul'da hayata gözlerini yumdu. Cenazesi, 14 Ocak 2017 Cumartesi günü Fatih Camisinde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Topkapı Çamlık Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Rahmetli Okay, 26 Ocak 1931 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası polis Yaşar Salih Bey, annesi ise Fatma Naciye Hanımdır. Aile kökeni, Arapgir'e bağlıdır.

İlk ve ortaöğrenimini, İstanbul'da 17. İlkokul/Muallim Naci İlkokulu (1943), Edirnekapı Ortaokulu (1947) ve Vefa Lisesinde (1950) tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Yüksek Öğretmen Okulunu bitirerek edebiyat öğretmeni oldu (1955). Artvin Lisesindeki kısa süreli edebiyat öğretmenliğinin ardından yedek subay olarak vatan görevini Ankara ve Merzifon'da yerine getirdi (1955-57). Diyarbakır Lisesinde iki yıl edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yeni Türk edebiyatı asistanlığına kabul edil-

di (1959). *Beşir Fuad: İlk Türk Pozitivist ve Naturalisti* konulu teziyle edebiyat doktoru oldu (1963). Fransa'ya giderek Paris'te Osmanlı Dönemi Batılılaşma hareketlerinin Fransız basınına yansımalarını araştırdı (1963-65). Yurda dönüşünde Atatürk Üniversitesindeki öğretim üyeliğine devam ederek 1975'te doçent, 1988'de de profesör unvanlarını aldı. Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesindeki öğretim üyeliğinin (1994-96) ardından emekliye ayrılıp İstanbul'a yerleşti. Üç yıl Fatih Üniversitesinde edebiyat dersleri verdi. Boğaziçi ve Marmara Üniversiteleri Sosyal Bilimler Enstitülerinde yüksek lisans dersleri de okuttu. Son görev yeri, 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüydü. (2010-2017). Üniversitedeki görevinin yanı sıra *TDV İslam Ansiklopedisi* bürosunda danışman, redaktör ve madde yazarı olarak da önemli hizmetlerde bulundu.

İlk yazısı "İfadenin Masuniyeti" üniversite öğrencisi iken *Türk Sanatı* dergisinde yayımlandı (1953). Üniversitede görev aldıktan sonra kitap ve

makalelerinde, yeni Türk edebiyatını ilgilendiren konulara ağırlık verdi. Üç yüzü aşkın makalesinin yer aldığı başlıca dergiler; *Türk Dili*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Kültürü*, *Türk Sanatı*, *Türk Yurdu*, *Hareket*, *Dergâh*, *Yedi İklim*, *Yönelişler*, *Millî Kültür*, *İstanbul*, *Hece*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, *Kaşgar*, *Yeni Türkiye*, *İslamî Edebiyat*, *Doğu Batı*, *Millî Eğitim*, *Mina Mecmuası*, *Kaynaklar*, *Boğaziçi*, *Yeni Erciyes* ve *Burak'tır*. Başta *TDV İslam Ansiklopedisi* olmak üzere *Dergâh*, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, *Büyük Türk Klasikleri*, *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi* ve *Osmanlı Ünlüleri Ansiklopedisi'*ndeki yeni Türk edebiyatıyla ilgili birçok madde onun kaleminden çıktı. Bazı yazılarında S. F. Kâhyaoğlu imzasını kullandığı da görüldü.

Okay'ın en önemli hizmetlerinden biri de alanında çok sayıda bilim adamını yetiştirmiş olmasıdır. 2011 yılındaki öz geçmişine göre 26 yüksek lisans ve 18 doktora tezine danışmanlık yaptığı biliniyor. Prof. Dr. Mehmet Kaplan ve Doç. Dr. Nurettin Topçu'nun öğrencisi olmaktan gurur duyardı. AYK AKM Başkanlarından Prof. Dr. Turan Karataş doktora öğrencilerindendi.

Aldığı ödüller içinde en önemlileri şunlardır:

1976 *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Midhat Efendi* kitabıyla (doçentlik tezi) Türkiye Millî Kültür Vakfı İnceleme Ödülü

1977 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Kültür Adamı Ödülü

1991 *Sanat ve Edebiyat Yazıları* kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Tenkit Ödülü

1998 Kombassan Vakfı Mevlana Büyük Ödüllerinden Edebiyat Ödülü

Eserleri tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Araştırma-İnceleme: *Sanat ve Hayat* (1956), *Beşir Fuad: İlk Türk Pozitivist ve Naturalisti* (1969), *Abdülhak Hâmid'in Romantizmi* (1971), *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Midhat Efendi* (1975), *Necip Fazıl Kısakürek* (1987), *Mehmed Âkif: Bir Karakter Heykelinin Anatomisi* (1989), *Sanat ve Edebiyat Yazıları* (1990), *Edebiyat ve Kültür Dünyamızdan/Makaleler, Denemeler, Sohbetler* (1991), *Konuşmalar* (1998), *Ahmed Hamdi Tanpınar* (1999), *Kendi Sesinin Yankısı/Necip Fazıl Kısakürek* (2001), *Aydınlar Konuşuyor* (ortak, 2003), *Poetika Dersleri* (2004), *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı/Fikirler, Türler, Topluluklar, Temalar* (2005), *Bir Hülya Adamının Romanı: Ahmed Hamdi Tanpınar* (2010), *Edebiyat ve Edebî Eser Üzerine* (2011), *Mehmed Âkif: Kalabalıklarda Bir Yalnız Adam* (2015), *Necip Fazıl/ "Sıcak yarıda kezzap"* (2015).

Anı, Mektup: *Silik Fotoğraflar* (2001), *Mehmet Kaplan'dan Hatıralar, Mektuplar* (2003), *Balat* (2009), *Anadoludan Hatıralarla Nurettin Topçu'nun Mektupları* (2015), *Bir Başka Paris* (2016).

Deneme: *Bir Başka İstanbul* (2002), *Kâğıt Medeniyeti/Denemeler* (2015).

Ders Kitabı: *Ders Geçme ve Kredili Sisteme Göre Türk Dili ve Edebiyatı Lise I-II-III* (1990-1993), *Meşrutiyet Sonrası Türk Edebiyatı/Yeni Türk Edebiyatı Ders Notları* (1989), *Tanzimat Edebiyatı/Yeni Türk Edebiyatı Ders Notları* (1992), *Cumhuriyet Devri Hikâye ve Romanı Ders Notları* (1992).

Baskıya Hazırlama: *Şeyh Galip: Hüsn ü Aşk* (H. Ayan'la, 1975), *Mehmed Âkif Ersoy: Safahat* (M. İsen'le, 1990), *Güzel Yazılar/Kısa Oyunlar* (ortak, TDK 2014), *Güzel Yazılar/Mektuplar* (ortak, TDK 2014).

Ayrıca birçok araştırma kitabına, yeni Türk edebiyatıyla ilgili bölüm hazırladı; bildiri kitaplarında sunumu yer aldı.

Hakkında 2011 yılında 19 Mayıs Üniversitesinde Ömer Faruk Karataş tarafından "Doğu Batı Arasında İdrak Kavşağı Orhan Okay" konulu bir yüksek lisans tezi hazırlandı. Ezel Erverdi'nin editörlüğünü yaptığı *Orhan Okay'a Armağan 1997, Orhan Okay Kitabı* da 2011 yılında Dergâh Yayınevince yayımlandı.

ABD'de *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilimi Araştırmaları*'nın üç ciltlik 2005/30. sayısı *Orhan Okay Armağanı* (haz. Nazım H. Polat) olarak basıldı. *Yedi İklim* dergisi de 1996'da bir sayısını ona armağan etti.

Fransızca biliyordu. Fransızca Okutmanı Mübeccel İnce ile evliliğinden oğulları Fuad ve Cüneyd bulunmaktadır.

Prof. Dr. M. Orhan Okay, *Türk Dili*'ndeki yazılarının yanı sıra, bilim kurulu üyesi iken (1983-2001), Terim Bilim ve Uygulama Kolu (1987-89, 1990-92), Ödül Komisyonu ve Ad Bilimi Çalışma Grubunda görev alarak TDK'ye önemli hizmetlerde bulundu. Arkasında, her zaman edebiyat araştırmacılarının başvuracağı çok önemli kitap, makale, bildiri ve ansiklopedi maddeleri bırakarak aramızdan ayrıldı. Ruhü şad olsun!